

О. С. Михайлова

доцент кафедри англійської мови з
методиками викладання в дошкільній та
початковій освіті

О. О. Юрченко

магістрант

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Характеристика компонентів змісту лексичної компетентності учнів початкової школи

У статті розглянуто компоненти змісту лексичної компетентності учнів початкової школи. Подана характеристика компонентів лексичної компетентності учнів початкової школи, виділені сфери спілкування учнів початкової школи, вимоги програми навчання англійської мови учнів початкової школи та етапи формування іншомовної лексичної компетентності. Подано труднощі формування іншомовної лексичної компетентності.

Ключові слова: іноземна мова, лексична компетентність, учні початкової школи.

Постановка проблеми. Сьогодні для успішної роботи в будь-яких сферах та напрямках необхідне знання іноземної мови (ІМ). Знати англійську мову необхідно абсолютно кожній освіченій людині, кожному гарному фахівцю. Саме тому особливу увагу слід приділити її вивченню ще в початковій школі.

Одним із важливих завдань, яке ставиться перед учнями при вивченні ІМ, є оволодіння лексичною компетентністю, оскільки вона є складовою іншомовної комунікативної компетентності учнів. Велике значення і актуальності набуває формування основ лексичної компетентності учнів початкової школи, через те, що саме молодші школярі мають більшу здатність і готовність до засвоєння великої кількості лексичних одиниць [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування іншомовної лексичної компетентності розглядалась вітчизняними та зарубіжними дослідниками, а саме: Зимньою І.О., Шатіловим С.Ф., Друзьом Г.О., Шацьким В.Н., Жилко Н.М., Кузьменком Ю.В. та ін.

Однак потребує вирішення питання методики формування іншомовної лексичної компетентності учнів початкової школи, ми вважаємо **необхідним вивчення характеристики компонентів змісту лексичної компетентності учнів початкової школи**

Метою статті є теоретичне обґрунтування та аналіз компонентів змісту лексичної компетентності учнів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Практичні завдання навчання ІМ реалізуються, зазвичай, у межах мовного і мовленнєвого компонентів елементарної іншомовної комунікативної компетентності. До мовного компонента відносять традиційно лексичну, фонологічну, граматичну та орфографічну компетентності, а до мовленнєвого говоріння, аудіювання, читання та письмо.

Лексична компетентність – це здатність людини до коректного оформлення своїх висловлювань і розуміння мовлення інших, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних навичок, знань та лексичної усвідомленості. Отже, лексична компетентність включає в себе лексичні навички, знання і загальну мовну усвідомленість або здатність їх використання в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Лексичними навичками називають навички інтуїтивноправильного розуміння і вживання іншомовної лексики на основі мовленнєвих лексичних зв'язків між слухо-мовленнєвомоторною і графічною формами слова та його значенням, а також зв'язків між словами ІМ.

Серед лексичних навичок дослідники розрізняють рецептивні та репродуктивні. Рецептивна лексична навичка виражає автоматизоване сприймання й розуміння лексичних одиниць в усному та писемному мовленні. В основі репродуктивної лексичної навички лежить автоматизоване вживання лексичних одиниць в усному та писемному мовленні [3, с. 216]. Необхідно формувати мовленнєві лексичні навички в говорінні, аудіюванні, читанні та письмі, тому що вони лежать в основі усіх видів мовленнєвої діяльності.

Лексичними знаннями є відображення у свідомості учня результату пізнання лексичної системи ІМ у вигляді поняття про цю систему і правил користування нею. Лексичні знання включають: знання про звукову форму лексичної одиниці, необхідні для її правильної вимови та розпізнавання і розрізнення на слух; знання про графічну форму, правила орфографії, необхідні для правильного написання лексичної одиниці та розпізнавання і розуміння її при читанні; знання

з граматики, необхідні для утворення слівформ; знання семантики слів, необхідних для утворення вільних словосполучень [2, с. 48].

Останній компонент лексичної компетентності – загальна мовна усвідомленість або здатність – пов'язаний із взаємодією лексики, фонетики і граматики у мовленні, а також із лінгвістичною спостережливістю учня, його здатністю до узагальнення результатів спостережень у вигляді вербальних і схематизованих правил, здатністю здійснювати контроль під час використання слів у процесі спілкування. Адже лексика вивчається не для того, щоб її просто знати, а для того, щоб спілкуватися, користуючись нею у взаємозв'язку з іншими засобами: фонетичними, граматичними, невербальними [2, с. 217].

Використання лексичних одиниць на початковому ступені здійснюється в особистісній, публічній, освітній сферах спілкування.

В початковій школі лексику вивчають в межах тем: я, моя сім'я і друзі (члени сім'ї, вік); відпочинок і дозвілля (числа до 100, кольори, захоплення, види дозвілля, вільний час); людина (частини тіла, професії, предмети одягу, опис зовнішності); свята і традиції (дні тижня, місяці, назви свят); природа (пори року, тварини); школа (навчальні предмети, шкільне приладдя); навколишнє середовище; помешкання (дім, покупки, квартира, види помешкань) [4].

Рівень володіння англійською мовою до кінця четвертого класу згідно чинної програми має відповідати рівню А1 [1].

У процесі формування іншомовної лексичної компетентності С.Ю. Ніколаєва виділяє два етапи. Перший етап формування лексичних навичок – ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями, метою якого є формування знань про лексичну систему іноземної мови, правила користування нею, розкриття значення лексичної одиниці, демонстрація особливостей її використання. Другий етап навчання лексики – автоматизації дій учнів з новими лексичними одиницями, метою якого є формування навичок на рівні слівформ, фрази/речення та понадфрази (діалогічної або монологічної єдності), мінітексту [3, с. 223].

Висновки та результати дослідження. Отже, головною метою формування іншомовної лексичної компетентності в учнів початкових класів є формування продуктивних та рецептивних лексичних навичок, успішність засвоєння яких полягає у наявності в учнів здатності до порівняння, спостереження та аналізу мовних явищ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>.
2. Коло мінова О.О. Формування англомовної лексичної компетенції у молодших школярів // Іноземні мови. - 2005. - №2. - С. 48-51.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
4. Навчальні програми з іноземних мов: для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 1- 4 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 96 с.

Михайлова О.С., Юрченко О.О. Характеристика компонентов содержания лексической компетентности учащихся начальной школы.

В статье рассмотрены компоненты содержания лексической компетентности учащихся начальной школы. Представлена характеристика компонентов лексической компетентности учащихся начальной школы, выделены сферы общения учащихся начальной школы, требования программы обучения английскому языку учащихся начальной школы и этапы формирования иноязычной лексической компетентности. Описаны трудности формирования иноязычной лексической компетентности.

Ключевые слова: иностранный язык, лексическая компетентность, ученики начальной школы.

Mykhailova O., Yurchenko O. The Characteristic of the components of lexical competence content of primary school pupils

The article argues for the components of teaching lexical competence to young learners.

It deals with the characteristic of the components of teaching lexical competence to young learners, the spheres of communication of primary school pupils and the stages of the formation of lexical competence.

It defines the requirements of the English language curriculum to young learners. The article shows the difficulties of teaching lexical competence to young learners.

Key words: foreign language, teaching lexical competence, young learners.